

Дефицит поврћа и воћа у Европи – криза са дугорочним последицама

Автор(и): Растителна защита
Дата: 19.04.2023 Брой: 4/2023

Poljoprivreda u Evropi postaje sve zavisnija od hirova klime, što utiče na sistem snabdevanja hranom. Jedan od ilustrativnih primera sa početka 2023. godine je potpuni haos koji se dogodio u lancima snabdevanja hranom u Ujedinjenom Kraljevstvu, gde su voće i povrće postali oskudna roba. Bašta Evrope, koja je glavni dobavljač povrća na kontinentu, žrtva je ne samo nepredvidivih klimatskih promena, već i agresivne politike usmerene ka celogodišnjoj prekomernoj proizvodnji i potrošnji. Obradive površine u Španiji koje se veštački navodnjavaju porasle su tokom poslednjih decenija, iako su padavine u poljoprivredi sve manje. Od početka godine svedoci smo izuzetno visokim temperaturama na Iberijskom poluostrvu. Produžena suša u južnom delu zemlje takođe je pogodila područja koja tradicionalno gaje voćke, masline i vinograde.

„Ono čemu smo svedoci poslednjih nedelja će se vrlo brzo pretvoriti iz šokantne činjenice u stvarnost, i to ne samo za konkretno tržište u Engleskoj“, kaže Elisa Oteros, profesor ekologije na Univerzitetu u Kordobi, u južnoj Španiji. Često pretpostavljamo da su ekstremne vremenske promene privremene prirode, ali su to zapravo trajne klimatske promene.

„Padavine i temperature postaju sve nepredvidivije“, objašnjava Oteros. Umesto jasno definisanih godišnjih doba, poljoprivrednici počinju da se navikavaju na klimatske fluktuacije, i to ne samo u Španiji. Generalno, klimatska formula poslednjih godina može se opisati na sledeći način – preterano vruća leta i tople zimske nedelje, praćene mrazom, sušom i na kraju pljuskovima i gradom. Meteorolozi predviđaju suptropsku klimu za južnu Španiju, a drugi delovi zemlje će se verovatno pretvoriti u pustinje.

Poljoprivredna proizvodnja u centralnoj i severnoj Evropi takođe prolazi kroz promene kao rezultat klimatskih promena. Visoke temperature i nedostatak padavina tokom rekordnog leta 2022. izazvale su pad prinosa. U Nemačkoj je ubrano dvanaest posto manje povrća kao što su krastavci, paprike i paradajz u poređenju sa 2021. godinom.

Dugoročne posledice

Sve ovo utiče na poljoprivrednu proizvodnju. Ali takođe je zanimljivo da su „obrađive površine koje se veštački navodnjavaju porasle tokom poslednjih decenija, iako pada sve manje i manje kiše“, kaže Oteros. Prošle godine, količina poljoprivrednih padavina bila je oko 26% ispod proseka za period od 1981. do 2010. godine; u februaru 2022. padavine su bile 80% manje, prema podacima španske meteorološke službe. Situacija takođe izgleda zabrinjavajuće i u preostalim mesecima – u maju su padavine bile 65% ispod normale, a u oktobru 35% ispod normale.

Područja za gajenje povrća u staklenicima i nasadi citrusa u istočnoj i južnoj Španiji ozbiljno su pogođeni nedostatkom padavina. Ali ne samo oni: često su čak i biljke koje uspevaju u sušnim regionima, kao što su masline ili bademi, zamenjene sortama koje daju veće prinose, ali zauzvrat moraju biti mnogo više navodnjavane. Regije Murcija i Almerija, koje se nazivaju „Baštom Evrope“, gaje papriku, paradajz i drugo povrće za evropsko i međunarodno tržište tokom cele godine. Ovi džinanski staklenici u južnoj Španiji suočavaju se sa problemom ogromne potrošnje vode i struje.

Suša i nedostatak vode

Suša više ne pogađa pretežno teritoriju južne Španije. Početkom godine, vanredno stanje sa ograničenjima vode proglašeno je u severoistočnom delu Katalonije i upotreba vode za navodnjavanje je ograničena. Tamo se nalaze neki od najvećih voćnjaka u Španiji. Oni pate od uporne suše i posebno od suvih i toplih perioda tokom zimskih meseci, koje sve češće prate dugi periodi mraza i hladnoće u proleće.

„Voćke cvetaju prerano. Mraz, vetar, grad i pljuskovi oštećuju plantaže i prinosi opadaju“, kaže Oteros. Ove godine, u zavisnosti od regiona, verovatno će biti izgubljeno u proseku između 10 i 20% uroda voća. Pored toga, toplija klima podstiče masovno razmnožavanje sredozemne voćne muve. Voćke i masline su sve više pogođene bolestima.

Vinogradi takođe pate od klimatskih promena. Grožđu je potrebna toplota i malo kiše da bi sazrelo i formiralo šećere, ali u isto vreme zahteva i hladnoću da bi održalo nivo kiselosti u bobici. Ako je previše hladno, grožđe ne sazreva na vreme, što rezultira kiselijim vinima. Ako je ekstremno vruće, grožđe sazreva prerano. Formira previše šećera, štokom fermentacije dovodi do većeg sadržaja alkohola. Brzo sazrelo grožđe takođe ne razvija složene arome. Rezultat su vina bez intenzivnih i bogatih nijansi.

Smanjeni urod

Čak i ako se globalno zagrevanje ograniči na manje od dva stepena Celzijusa, kako je predviđeno Pariškim sporazumom, područja tradicionalno zasađena vinogradima smanjiće se za više od polovine. U Španiji, 65% trenutno obrađene površine više ne pruža dovoljno optimalne uslove za proizvodnju kvalitetnih vina. Ako se prosečna temperatura podigne za još četiri procenta, to će najverovatnije dovesti do oštrog smanjenja proizvodnje vina poznate sorte Rioha.

Rioha je najveća i najpoznatija vinska regija u Španiji, smeštena u severnom delu zemlje. Ima Denominación de Origen Calificada (D.O.Ca) koja pokriva 54.000 hektara oko tri različite administrativne regije (La Rioja, Navara i provincija Alava). Dalje je podeljena na tri zone: Rioja Alta, Rioja Oriental i Rioja Alavesa.

„Agroindustrijski model doveo je do mnogih društvenih promena, uključujući promenu modela potrošnje. Ovaj model, zasnovan na obilju, homogenim i jeftinim sirovinama, podstiče potrošnju više hrane, bez uzimanja u obzir lokalnih sorti i sezonalnosti proizvoda“, navodi se u izveštaju pod nazivom „Agroekologija za hlađenje planete“ španske ekološke organizacije *Ecologistas en Acción*.